

Haar man besloot dat ze dood moest

ALEID TRUIJENS

Ze heeft nooit geweten wat haar te wachten stond, die 15de maart 2011. 's Ochtends krijgt ze van haar man en een 'hartsvriendin' slaappillen; zij vertellen er niet bij waarom. Dan komt de huisarts. Hij verzoekt haar echtgenoot en kinderen weg te gaan. Ook hij legt niets uit. De arts begint een infuus aan te leggen voor toediening van dodelijke medicamenten, maar de vrouw verzet zich. Zij krijgt een kalmerende spuit, zodat hij zijn werk kan afmaken. Een spierverlammend middel legt het hart van de vrouw, 64 jaar en lijdend aan alzheimer, stil.

Zo wordt het beschreven door Antoinette Reerink in de NRC van 4 februari, in een minutieuze reconstructie van de dood van deze vrouw. Het is een

verbijsterend verhaal. Hier zien we niet het serene tafereel van de zelfgekozen 'goede' dood, waarbij de zieke, omringd door dierbaren, zachtjes wegglijdt. Deze vrouw, die zes jaar eerder een euthanasieverklaring tekende, gaf geen toestemming voor de euthanasie. Ze was door haar ziekte wilsonbekwaam. Ze kon geen ja meer zeggen. Maar ook geen nee. Dus besloot haar echtgenoot dat ze moest worden doodgemaakt.

Kan dit zomaar? Ja. Een toetsingscommissie oordeelde dat er 'zorgvuldig' was gehandeld, waarbij verwezen werd naar de schriftelijke verklaring van de vrouw, en de overtuiging van de echtgenoot, die meende te handelen in haar geest.

Wie enkele jaren geleden opperde, zoals ik, dat we door ruimere interpretatie van de wet afstevenden op onvrijwillige euthanasie op dementerenden, werd hetzegerigheid verweten. Stel het eens voor: op een dag zwaait de deur open. Hé, de dokter. Het is tijd, zegt hij, om te doen wat we hadden afgesproken. De patiënt kijkt verbaasd. Welke afspraak? Deze beschrijving zou een karikatuur zijn. Maar nu is het gebeurd. Een bedenkelijke Nederlandse primeur: euthanasie op een wilsonbekwaam mens. Gefundenes Fressen voor een idioot als de Amerikaanse

presidentskandidaat Santorum, die denkt dat bejaarden hier polsbandjes met 'euthanaseer mij niet' dragen.

Het verhaal van Reerink en het verslag van de toetsingscommissie - op internet - komen op hoofdlijnen overeen. Zeker is dat de vrouw leed onder het vooruitzicht van aftakeling en het verpleeghuis vreesde. Maar dat is niet hetzelfde als dood willen. De ziekte sloeg gruwelijk toe. Dat was, begrijpelijk, onverdraaglijk voor haar man en kinderen. Maar euthanasie is er niet voor de lijdende familie.

Een volmondig 'ja' op de vraag of ze dood wilde, klonk nooit. In 2009, na een inzinking, zei de vrouw niet klaar te zijn voor de dood. In 2010, toen het nog slechter ging, probeerde de SCEN-arts, die er volgens protocol werd bijgehaald, haar vergeefs 'ja' te ontlokken. 'Doodgaan wil ik niet. Dan ben ik niets meer', zei ze. Terecht weigerde de arts zijn toestemming. Maar de echtgenoot dreigde dat hijzelf zijn vrouw zou 'helpen'. Er werd een bereidwilliger SCEN-arts gevonden. Toen deze doorvroeg over de doodswens van de vrouw, 'raakte patiënte in een staat van ontredde', zegt het toetsingsrapport. Dat werd beschouwd als pro-argument, maar kan evengoed wijzen op doodsangst. De twijfelende dochter werd omgepraat.

De euthanasie ging door. Broers en zussen van de vrouw werden niet in het plan gekend. Achteraf zijn ze woedend.

Dit is geen hellend vlak meer, maar een glijbaan naar de onvrijwillige dood. Eigenlijk is er geen ander woord voor dan moord, ook al waren de motieven van echtgenoot en huisarts oprecht. De wet moet wilsonbekwame mensen ook beschermen tegen lieve bedoelingen, én tegen minder liefdevolle familieleden. Bij euthanasie is afspraak geen afspraak. Als dat zo was keek iedereen wel uit om zo'n verklaring te tekenen. Niemand kan beslissen over zijn toekomstige, demente zelf. Niemand behalve de patiënt mag zeggen: nú. Of: toch maar niet.

'Dit afschuwelijke voorbeeld mag niet worden herhaald', schreven de artsen Bert Keizer en Gerrit Kimsma en psychiater Boudewijn Chabot - bepaald geen geheide tegenstanders van euthanasie - vorige week in de NRC, tenzij we dementerenden 'uitboeken als ex-mensen, die nu huisdier zijn geworden, zodat baasje mag besluiten ze te laten inslapen.' Het is cru gezegd, maar niet onjuist. Niet de vergelijking is onsmakelijk, maar de gebeurtenis zelf. Er is één verschil: toen mijn dierenarts onze kat liet inslapen, mochten mijn kinderen erbij zijn.

Euthanasie is er niet voor de lijdende familie